

УДК 621.372.061

К.В. Молодецька, аспір.
Житомирський військовий інститут ім. С.П. Корольова
Національного авіаційного університету

І.І. Сугоняк, к.т.н.
Житомирський державний технологічний університет

**ОСОБЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ
ФІЗИЧНИХ ПОЛІВ І ПРОЦЕСІВ НА ОСНОВІ ПРЯМИХ
ТА ЗВОРОТНИХ ДИФЕРЕНЦІАЛЬНИХ СПЕКТРІВ
ЗІ ЗНАЧНОЮ КІЛЬКІСТЮ ДИСКРЕТ**

Моделювання фізичних процесів і полів пов'язане з розв'язанням крайових задач, що потребують виконання значного об'єму обчислень на ЕОМ. У випадку використання математичних моделей фізичних процесів і полів, з метою управління об'єктами з розподіленими параметрами, виникає необхідність моделювання в реальному часі, яке може бути виконано шляхом зниження об'єму обчислень методами аналітичного та чисельно-аналітичного моделювання на ЕОМ.

Мета досліджень полягає в розробці методу розв'язання некоректної задачі при моделюванні процесів і полів на основі

системи прямих та зворотних диференціальних спектрів зі значною кількістю дискрет (1), (2):

$$U_1(k_1, x_2) = \frac{H_1^{k_1}}{k_1!} \left[\frac{\partial^{k_1} u(x_1, x_2)}{\partial x_1^{k_1}} \right]_{x_1=x_{1v}}, \quad (1)$$

$$u(x_1, x_2) = \sum_{k_1=0}^{\infty} \left(\frac{x_1 - x_{1v}}{H_1} \right)^{k_1} U_1(k_1, x_2),$$

$$U_2(x_1, k_2) = \frac{H_2^{k_2}}{k_2!} \left[\frac{\partial^{k_2} u(x_1, x_2)}{\partial x_2^{k_2}} \right]_{x_2=x_{2v}}, \quad (2)$$

$$u(x_1, x_2) = \sum_{k_2=0}^{\infty} \left(\frac{x_2 - x_{2v}}{H_2} \right)^{k_2} U_2(x_1, k_2),$$

де x_{1v} , x_{2v} – координати фіксованої точки; k_1 , k_2 – цілочисельні аргументи, які набувають значення $0, 1, 2, \dots, \infty$; $U_1(k_1, x_2)$, $U_2(x_1, k_2)$ – диференціальні зображення функції $u(x_1, x_2)$; H_1 і H_2 – довільні додатні сталі.

Визначено, що моделювання фізичних полів і процесів на основі прямих та зворотних диференціальних спектрів зі значною кількістю дискрет потребує розв'язання некоректної задачі.

Запропоновано метод регуляризації некоректних задач, оснований на методі балансу диференціальних спектрів, згідно з яким початкові та граничні умови переводяться в область зображень за тією змінною, яка не використовується для фіксації початкової чи граничної умови. Отримана система рівнянь розширюється до кількості рівнянь, що дорівнює кількості невідомих шляхом присвоєння аргументу k_1 чи k_2 цілочисельних значень.

Представлений метод дає можливість значно знизити похибку моделювання.